

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 237/2023-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Dudíša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou MULARCČÍK A PARTNERI, s. r. o., Námestie Martina Benku 15, Bratislava, IČO 36 860 522, v mene ktorej koná advokát JUDr. Ondrej Mularčík, proti postupu Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. VII/2 Gv 99/21/1000 a jeho opatreniu z 25. januára 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 22. februára 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na obhajobu podľa čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru postupom Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „úrad špeciálnej prokuratúry“) v konaní vedenom pod sp. zn. VII/2 Gv 99/21/1000 a jeho opatrením z 25. januára 2023.

2. Z obsahu podanej ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ je uznesením vyšetrovateľa Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Prezídia Policajného zboru, národnej kriminálnej agentúry, odboru Bratislava (ďalej len „policajt“) ČVS: PPZ-299/NKA-BA3-2021 z 23. novembra 2022 trestne stíhaný pre prečin podplácania podľa § 333 ods. 1, 2 písm. b) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon účinného v čase skutku (ďalej len „Trestný zákon“). Sťažovateľ poukázal na to, že po prvýkrát mu bolo vznesené obvinenie pre prečin podplácania podľa § 333 ods. 1, 2 písm. b) Trestného zákona uznesením prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry č. k. VII/2 Gv 99/21/1000-8

z 8. októbra 2021 v spojení s uznesením špeciálneho prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry č. k. VII/2 Gv 99/21/1000-24 z 20. decembra 2021. Na podklade návrhu sťažovateľa na zrušenie právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní podľa § 363 a nasl. zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) svojím uznesením č. k. IV/3 Pz 20/22/1000-7 zo 6. júna 2022 vyslovil porušenie zákona v § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku a v konaní, ktoré mu predchádzalo, v § 2 ods. 1, 10, 12 Trestného poriadku, v § 206 ods. 1 Trestného poriadku a v § 333 ods. 1, 2 písm. b) Trestného zákona, na podklade čoho zrušil právoplatné uznesenie špeciálneho prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry č. k. VII/2 Gv 99/21/1000-24 z 20. decembra 2021, ako aj uznesenie prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry č. k. VII/2 Gv 99/21/1000-8 z 8. októbra 2021 a prikázal vo veci znovu konať a rozhodnúť. V ďalšom konaní bolo sťažovateľovi opätovne postupom podľa § 206 ods. 1 Trestného poriadku uznesením policajta ČVS: PPZ-299/NKA-BA3-2021 z 23. novembra 2022 vznesené obvinenie pre prečin podplácania podľa § 333 ods. 1, 2 písm. b) Trestného zákona.

3. Pokynom prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry z 25. januára 2023 vydaným podľa § 230 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku bolo policajtovi nariadené v termíne do 13. februára 2023 ukončiť vyšetrovanie a predložiť vyšetrovací spis s návrhom na konečné rozhodnutie vrátane upustenia realizácie naplánovaných úkonov prípravného konania spočívajúcich vo výsluchu svedkov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] z dôvodu ich nadbytočnosti.

4. V nadväznosti na opatrenie prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry, ako aj v dôsledku nerozhodnutia o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu policajta ČVS: PPZ-299/NKA-BA3-2021 z 23. novembra 2022, ktorým mu bolo vznesené obvinenie pre prečin podplácania podľa § 333 ods. 1, 2 písm. b) Trestného poriadku, a to po dobu viac ako 7 týždňov, sa sťažovateľ 16. januára 2023 rozhodol vziať podanú sťažnosť späť a 18. januára 2023 podať generálnemu prokurátorovi návrh podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti napáda postup prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry, ktorý pokynom z 25. januára 2023 uložil podľa § 230 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku policajtovi ukončiť vyšetrovanie v trestnej veci sťažovateľa aj bez vykonania naplánovaných úkonov trestného konania a vyšetrovací spis predložiť najneskôr do 13. februára 2023 s návrhom na konečné opatrenie. Zároveň sťažovateľ namieta aj nekonanie o ním vznesenej námietke zaujatosti, ktorú podal 13. februára 2023 na prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry práve v dôsledku už uvedeného postupu. Podľa názoru sťažovateľa je opatrenie prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry z 25. januára 2023 reakciou na podanie mimoriadneho opravného prostriedku v prípravnom konaní podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku, ktorého účelom bolo „*obísť postup podľa § 363 Trestného poriadku, znemožniť Generálnej prokuratúre vykonať dozorovú právomoc, a tým aj znemožniť sťažovateľovi, aby zákonnosť prípravného konania posúdil nestranný orgán.*“. Podľa sťažovateľa je napadnutý postup úradu špeciálnej prokuratúry potrebné vnímať z troch hľadísk „*i) z hľadiska nároku na zachovanie zákonnosti v prípravnom konaní, ii) z hľadiska nároku*

na efektívny a nestranný prokurátorský dozor nad zákonnosťou prípravného konania, a ii) z hľadiska nároku na efektívnu možnosť vyjadriť sa k obvineniu, predkladať vlastné návrhy a dôkazy, a reagovať na vývoj vyšetrovania.“.

6. V rámci prvého hľadiska, ktoré sa týka zákonnosti prípravného konania, sťažovateľ poukázal na viaceré porušenia Trestného poriadku, ktorých sa mal dopustiť prokurátor úradu špeciálnej prokuratúry. Podľa sťažovateľa § 230 Trestného poriadku obsahuje taxatívny výpočet oprávnení prokurátora v rámci výkonu prokurátorského dozoru, medzi ktorými sa však nenachádza záväzný pokyn na zrušenie plánovaných úkonov trestného konania s cieľom „umožniť prokurátorovi bezodkladné podanie obžaloby.“. Zo zákonného znenia § 230 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku (podľa ktorého prokurátor úradu špeciálnej prokuratúry vydal záväzný pokyn policajtovi) vyplýva, že prokurátor je oprávnený vydať záväzný pokyn na odloženie veci, postúpenie veci alebo odmietnutie veci alebo dať záväzný pokyn na to, aby sa vec vyšetrovala ako trestný čin, a z jeho obsahu tak nevyplýva oprávnenie na „negatívny pokyn“ spočívajúci v príkaze ukončiť vyšetrovanie aj za cenu zrušenia naplánovaných úkonov prípravného konania s cieľom čo najrýchlejšieho podania obžaloby. V dôsledku tohto postupu tak „Absencia právneho základu pre takýto pokyn nielen v § 230 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku (na základe ktorého bolo Opatrenie vydané, ale v celom § 230 Trestného poriadku) je zjavná a nesporná, a Opatrenie je teda nezákonné a nesúladné s ústavou a dohovorom už len z tohto dôvodu.“.

7. Napadnuté opatrenie prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry z 25. januára 2023 je zároveň v rozpore s § 201 ods. 1 až 3 Trestného poriadku, podľa ktorého vyšetrovanie vykonáva vyšetrovateľ spravidla osobne, pričom postupuje tak, aby čo najrýchlejšie zadovážil podklady na objasnenie skutku v rozsahu potrebnom na posúdenie veci, a s výnimkou úkonov, ku ktorým je potrebný súhlas prokurátora alebo súdu, úkony vykonáva samostatne. Podľa § 208 ods. 1 Trestného poriadku v spojení aj s § 2 ods. 10 Trestného poriadku je to práve a len vyšetrovateľ, ktorému prináleží posúdiť výsledky vykonaného vyšetrovania s ohľadom na to, či postačujú na podanie obžaloby alebo iné rozhodnutie v prípravnom konaní.

8. V rámci druhého hľadiska sa sťažovateľ domáha efektívneho prokurátorského dozoru, ktorý v jeho prípade zlyhal v dvoch rovinách. V rámci prvej roviny sťažovateľ poukázal na to, že «Objektívita dozoru nad zachovávaním zákonnosti prípravného konania nemôže byť z hľadiska objektívneho testu („appearance“) zachovaná v prípade, ak ju vykonáva osoba, ktorá v predchádzajúcej fáze trestného konania postupovala voči obvinenému nezákonne.». Predmetná úvaha sťažovateľa vychádza zo skutkových okolností jeho trestnej veci, v rámci ktorej bolo aj uznesenie prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry č. k. VII/2 Gv 99/21/1000-8 z 8. októbra 2021 zrušené uznesením generálneho prokurátora č. k. IV/3 Pz 20/22/1000-7 zo 6. júna 2022 z dôvodu porušenia viacerých ustanovení Trestného poriadku a Trestného zákona, pričom ten istý prokurátor vydal 25. januára 2023 opatrenie, ktorým policajtovi nariadil podľa § 230 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku v termíne do 13. februára 2023 ukončiť vyšetrovanie a predložiť vyšetrovací spis s návrhom na konečné rozhodnutie. Tento postup si vyžiadala zrušenie už nariadených úkonov prípravného konania (bod 3 tohto uznesenia). Sťažovateľ je teda toho názoru, že pokračovanie prokurátorského dozoru v jeho trestnej veci prokurátorom, ktorý sa v predošlom období dopustil nezákonného postupu proti nemu, nemôže obstať v objektívnom teste nestrannosti.

9. Sťažovateľ nachádza dôvody zlyhania prokurátorského dozoru vo svojej trestnej veci aj v spôsobe vybavenia jeho námietky zaujatosti smerujúcej proti prokurátorovi úradu špeciálnej prokuratúry, ktorý aj vydal napadnuté opatrenie z 25. januára 2023, ktorý o nej do času podania ústavnej sťažnosti nerozhodol žiadnym spôsobom. Sťažovateľ považuje „*Stav, v ktorom... bez meškania, zo zjavne relevantných dôvodov a na výslovnom právnom základe podá námietku zaujatosti, a napriek tomu nemá žiadnu vedomosť o tom, ako príslušný orgán túto námietku posúdil, je z hľadiska ústavy aj dohovoru neudržateľný.*“. Ústavnú neudržateľnosť namietaného postupu prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry sťažovateľ odvodzuje od toho, že (i) síce uplatnenie práva na súdnu a inú právnu ochranu môže podliehať obmedzeniam, tieto však nesmú byť natoľko reštriktívneho charakteru, aby zasahovali do samotnej podstaty uplatneného práva, čo sa v sťažovateľovom prípade stalo, (ii) prokurátor úradu špeciálnej prokuratúry zvolil natoľko formalistický prístup pri spôsobe vybavenia riadne a včas uplatnenej námietky zaujatosti, že prílišným formalizmom zasiahol do „*férovosti konania*“, a napokon (iii) extrémny rozsah voľnej úvahy pri uplatňovaní § 32 ods. 6 Trestného poriadku, ktorý zákonodarca priznal orgánom činným v trestnom konaní, „*nezbavuje vnútroštátne orgány povinnosti vykladať toto ustanovenie v súlade s ústavou a dohovorom.*“. Teda „*absencia predvídateľných pravidiel trestného konania priamo v legislatíve môže zakladať porušenie rovnosti zbraní, pretože účelom takýchto pravidiel je chrániť obvineného/obžalovaného pred akýmkoľvek zneužitím moci, a je to teda práve obhajoba, ktorej najviac trpí absenciou týchto pravidiel alebo ich nejednoznačnosťou*“.

10. Napokon v rámci tretieho hľadiska sa sťažovateľ domáha dôsledného rešpektovania práva na obhajobu, čo v okolnostiach namietaného postupu prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry a jeho opatrenia z 25. januára 2023, ktorým eliminoval rozsah naplánovaných úkonov prípravného konania s dôsledkom redukcie rozsahu samotnej obhajoby sťažovateľa, znamená aj právo sťažovateľa účinne reagovať na aktuálny vývoj dôkaznej situácie vo svojej trestnej veci, čo mu však bolo namietaným postupom prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry znemožnené. Sťažovateľ je teda presvedčený, že „*náhla zmena v rozsahu vyšetrovacích úkonov a upustenie od plánovaných výsluchov viacerých kľúčových svedkov je novou skutočnosťou, ktorá mu dáva nárok získať dostatočný čas a možnosti reagovať a tejto novej skutočnosti prispôbiť svoju obhajobu*“, pričom však „*možnosť účinnej reakcie nedostal, lebo hoci ÚŠP nebola schopná po dobu siedmich týždňov rozhodnúť o jeho sťažnosti proti vzneseniu obvinenia, v priebehu niekoľkých pracovných dní od späťvzatia tejto sťažnosti a podania podnetu na Generálnu prokuratúru bola schopná usúdiť, že ďalšie vyšetrovanie je zbytočné, uložiť záväzný pokyn na jeho ukončenie a v priebehu ďalších dvoch týždňov dokonca podať obžalobu.*“.

11. Na podklade už uvedeného sťažovateľ ústavnému súdu navrhol, aby po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné práva sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu a na obhajobu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 a čl. 6 ods. 3 pism. b) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Úradu Špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky postupom vo veci č.k. VII/2Gv99/21/1000 porušené boli.“

2. Opatrenie Úradu Špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky sp.zn. VII/2Gv99/21/1000-55 zo dňa 25. januára 2023 sa zrušuje a vec sa vracia Policajnému prezídiu, Národnej kriminálnej agentúre Odbor Bratislava.“

3. Úrad Špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky je povinný uhradiť sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia...“

12. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti ústavnému súdu aj navrhol, aby „vzhľadom na zásah do jeho práva na súdnu a inú právnu ochranu v prípravnom konaní a dopad tohto zásahu na ďalší priebeh trestného konania vydal dočasné opatrenie podľa § 130 zákona odstavnom súde, ktorým Špecializovanému trestnému súdu uloží povinnosť dočasne sa zdržať vykonávania úkonov v konaní vedenom proti sťažovateľovi na základe obžaloby pre prečin podplácania podanej voči nemu zo strany UŠP dňa 16.2. 2023.“. Tento svoj návrh sťažovateľ založil na tom, že (i) podanie obžaloby predstavuje nielen procesnú, ale aj materiálnu zmenu v postavení sťažovateľa vrátane vnímania jeho údajnej viny samotnou verejnosťou, (ii) v prípravnom konaní bol v jeho neprospech porušený zákon, bolo zasiahnuté do jeho práva na obhajobu a bol mu účelovo odopretý prístup k nestrannému dozoru nad zachovávaním zákonnosti v prípravnom konaní, (iii) vydanie dočasného opatrenia do doby, kým ústavný súd nerozhodne o jeho námietkach, nebude mať z hľadiska ochrany verejného záujmu žiadny zásadný negatívny dopad a (iv) vydaním dočasného opatrenia sa predíde nezvratnej ujme sťažovateľa na jeho osobnostných právach a taktiež na verejnom záujme na ústavne konformnom postupe orgánov činných v trestnom konaní.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

13. Podstatou ústavnej sťažnosti je primárne porušenie základného práva sťažovateľa na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s právom na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a podľa čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru postupom úradu špeciálnej prokuratúry v konaní vedenom pod sp. zn. VII/2 Gv 99/21/1000 a jeho opatrením z 25. januára 2023, v dôsledku ktorého došlo podľa sťažovateľa k predčasnému ukončeniu prípravného konania bez vykonania naplánovaných úkonov prípravného konania a k podaniu obžaloby na jeho osobu pre prečin podplácania podľa § 333 ods. 1, 2 písm. b) Trestného zákona, a to aj napriek tomu, že 18. januára 2023 podal generálnemu prokurátorovi návrh na zrušenie právoplatného rozhodnutia v prípravnom konaní podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku, ktorým je/bolo uznesenie policajta ČVS: PPZ-299/NKA-BA3-2021 z 23. novembra 2022, ktorým mu bolo podľa § 206 ods. 1 Trestného poriadku vznesené obvinenie pre stíhanú trestnú činnosť.

14. Ústavný súd v súlade s § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť, pričom posudzoval, či jej prijatiu na ďalšie konanie nebránia dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

III.1. Všeobecné judikatúrne východiská:

15. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

16. Podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde je ústavná sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

17. Ústavný súd poukazuje na to, že jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Zmysel a účel princípu subsidiarity, ktorý je vyvoditeľný z čl. 127 ods. 1 ústavy, spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a podľa svojej povahy ani nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Konceptia konania o ústavnej sťažnosti je založená na tom, že predstavuje subsidiárny procesný prostriedok na ochranu ústavou zaručených základných práv a slobôd. Ústavný súd nie je súčasťou sústavy všeobecných súdov či iných orgánov verejnej moci, a preto nemôže nahrádzať ich činnosť. Jeho úlohou je v súlade s čl. 124 a nasl. ústavy ochrana ústavnosti, a nie tzv. bežnej zákonnosti, resp. protiprávnosti. Z tohto pohľadu je nevyhnutnou podmienkou konania, ktorá musí byť pred podaním ústavnej sťažnosti splnená, vyčerpanie všetkých procesných prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje.

18. Právomoc ústavného súdu je vybudovaná na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, ktorých eventuálnu protiústavnosť už nemožno zhojiť inými procesnými prostriedkami, resp. už nie je možná náprava iným spôsobom. Teda právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013, II. ÚS 137/2019, II. ÚS 386/2019, II. ÚS 124/2021, II. ÚS 428/2021, II. ÚS 257/2021, IV. ÚS 80/2022).

19. Ústavná sťažnosť nemá byť podávaná z dôvodu „procesnej opatrnosti či nedotknuteľnosti“ fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ale až vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže reálne domôcť ochrany svojich práv u ostatných orgánov verejnej moci. Postavenie ústavného súdu tak možno obrazne prirovnať k „záchranej brzde“, ktorú je možné použiť až vtedy, ak zlyhajú všetky obvyklé a predvídané prostriedky na zabránenie vzniku hroziacej ujmy, teda zabránenie porušenia ústavných práv. Konanie o ústavnej sťažnosti však nie je a ani nemôže byť pomyselnou „skratkou“, ktorou by bolo možné obchádzať konanie už vedené, resp. ktoré môže byť vedené na návrh sťažovateľa pred inými orgánmi verejnej moci.

20. Subsidiarita ústavnej sťažnosti má pritom dimenziu formálnu i materiálnu. Formálna dimenzia znamená, že sťažovateľ pred podaním ústavnej sťažnosti musí „formálne“ podať všetky prostriedky na ochranu práv, ktorými disponuje, a materiálnou subsidiaritou je myslené to, že tieto prostriedky odôvodní spôsobom, ktorý všeobecnému súdu umožní ústavnoprávny prieskum. Pokiaľ právny predpis ustanoví, že v určitej procesnej situácii je príslušný na rozhodovanie o právach a slobodách jednotlivca konkrétny orgán verejnej moci, bolo by zásahom do jeho právomoci a porušením princípu deľby moci (čl. 2 ods. 2 ústavy), pokiaľ by iný orgán o týchto právach rozhodoval bez toho, aby bola daná možnosť príslušnému orgánu na realizáciu jeho právomoci. Obidve tieto

hľadiská preto treba reflektovať pri interpretácii a aplikácii jednotlivých inštitútov zákona o ústavnom súde, v danom prípade pre posúdenie prípustnosti ústavnej sťažnosti a príslušnosti ústavného súdu na jej prijatie na ďalšie konanie.

III.2. Posúdenie veci:

21. Sťažovateľom nastolený právny problém spočívajúci v konkurencii konania podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku a postupu prokurátora podľa § 234 Trestného poriadku bol predmetom posúdenia ústavného súdu v jeho viacerých uzneseniach, a to č. k. II. ÚS 184/2022-23 z 27. apríla 2022 a č. k. II. ÚS 192/2022-34 z 27. apríla 2022.

22. Ústavný súd v uznesení č. k. II. ÚS 184/2022-23 z 27. apríla 2022 preskúmal ústavnú konformitu záverov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) vyplývajúcich z jeho uznesenia č. k. 3 Tost 67/2021 zo 7. decembra 2021, ktorým bolo zrušené uznesenie Špecializovaného trestného súdu Pezinok, pracoviska Banská Bystrica (ďalej len „špecializovaný trestný súd“) č. k. 14 T 12/2021 z 2. novembra 2021, ktorým tento súd podľa § 241 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku odmietol obžalobu práve z dôvodu nerozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku. Najvyšší súd v konaní vedenom pod sp. zn. II. ÚS 184/2022 nesúhlasil s právnym názorom špecializovaného trestného súdu, „podľa ktorého by nerozhodnutím o návrhu sťažovateľa utrpel tento ujmu na svojich právach tým, že hoci uplatnil mimoriadny opravný prostriedok, avšak v dôsledku podania obžaloby nebolo možné o ňom rozhodnúť, pretože podaním obžaloby sa prieskum zákonnosti trestného stíhania (vrátane prieskumu zákonnosti vzneseného obvinenia) presunul zo štádia prípravného konania do štádia konania pred súdom. Tento prieskum prebieha práve v rámci inštitútu preskúmania obžaloby podľa § 241 Trestného poriadku ex offo. Táto procesná skutočnosť významne podporuje správnosť záveru o tom, že nerozhodnutie o návrhu sťažovateľa podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku nepredstavuje ani procesnú chybu, ale ani nekorektný zásah do práva sťažovateľa na podávanie opravných prostriedkov v trestnom konaní podľa § 34 ods. 1 Trestného poriadku. Inými slovami, hoci nepochybne nedošlo k rozhodnutiu o návrhu sťažovateľa, kompetencia prieskumu zákonnosti uznesenia o vznesení obvinenia sa len preniesla na súd konajúci o obžalobe.“ (bod 20.3 uznesenia ústavného súdu č. k. II. ÚS 184/2022-23 z 27. apríla 2022). Predostretý právny názor najvyššieho súdu ústavný súd aproboval, keď uviedol, že „zvolená koncepcia mimoriadneho opravného prostriedku podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku umožňuje, aby bolo takémuto návrhu de facto nevyhovené tým, že sa o ňom nerozhodne v stanovenej lehote, resp. v stanovenom štádiu Trestného konania. Práve preto je podstatný záver najvyššieho súdu, podľa ktorého podaním obžaloby sa prieskum zákonnosti trestného stíhania (vrátane prieskumu zákonnosti vzneseného obvinenia) presunie zo štádia prípravného konania do štádia konania pred súdom (pozri bod 20.3).“ (bod 34 uznesenia ústavného súdu č. k. II. ÚS 184/2022-23 z 27. apríla 2022).

23. Už prezentované právne úvahy ústavný súd rekapituloval aj vo svojom uznesení č. k. II. ÚS 192/2022-34 z 27. apríla 2022, keď opätovne konštatoval, že „Nad rámec už uvedeného v súvislosti s otázkou, či možno podať obžalobu napriek tomu, že nebolo rozhodnuté o návrhu na postup podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku, ústavný súd len pre úplnosť poukazuje na závery Najvyššieho súdu Slovenskej republiky... vyslovené v uznesení č. k. 3 Tost 67/2021 zo 7. decembra 2021, ktorých ústavnú konformitu potvrdil aj ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 184/2022

z 27. apríla 2022. V označenom uznesení najvyšší súd o. i. v podstatnom konštatoval, že nerozhodnutie o návrhu obvineného na postup podľa § 363 ods. 1 Trestného poriadku generálnym prokurátorom je Trestným poriadkom predpokladaná procesná situácia nevytvárajúca akúkoľvek prekážku na podanie obžaloby, nezakotvujúca sankciu pre generálneho prokurátora ani nevytvárajúca akékoľvek osobitné oprávnenie alebo právny nástroj procesnej obrany proti takému postupu. Takýto Trestným poriadkom predpokladaný postup preto nepredstavuje akúkoľvek procesnú chybu, a preto nemôže byť ani závažnou procesnou chybou odôvodňujúcou odmietnutie obžaloby a vrátenie veci prokurátorovi samosudcom po preskúmaní obžaloby v zmysle § 241 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku.“ (bod 15 uznesenia ústavného súdu č. k. II. ÚS 192/2022-34 z 27. apríla 2022).

24. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu verejnej moci (súdu) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú možno preto považovať sťažnosť, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie.

25. Vo vzťahu k tej časti sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti, v ktorej napáda postup prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry, ktorý mal na jeho osobu podať obžalobu (teda postupovať podľa § 234 Trestného poriadku) napriek tomu, že v čase pred jej podaním riadne a včas uplatnil návrh na konanie o mimoriadnom opravnom prostriedku podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku, ústavný súd s poukazom na vlastnú judikatúru (bod 21 tohto uznesenia) konštatuje jej zjavnú neopodstatnenosť, v dôsledku čoho ju odmieta pre sťažovateľom označené porušenie základného práva na inú právnu ochranu čl. 46 ods. 1 ústavy podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú, pričom však napriek prezentovanému materiálnemu záveru je zároveň prítomný i procesný titul odmietnutia ústavnej sťažnosti pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie (oficiálne rozhodovanie všeobecného súdu označené v bode 23 tohto odôvodnenia *in fine*) podľa § 56 ods. 2 písm. a), § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde, resp. z hľadiska opravných prostriedkov označených v nasledujúcom bode tohto odôvodnenia pre neprípustnosť podľa § 56 ods. 2 písm. d), § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

26. Vo vzťahu k tej časti sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti, v ktorej sa domáha vyslovenia porušenia základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s porušením práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a podľa čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru, ku ktorých porušeniu malo dôjsť nevykonaním naplánovaných úkonov prípravného konania a ktoré boli/mali byť v prospech sťažovateľa (pozri bod 3 tohto uznesenia), a to na podklade prokurátorom úradu špeciálnej prokuratúry vydaného opatrenia z 25. januára 2023, ktorý mal navyše konať v rozpore s viacerými ustanoveniami Trestného poriadku a vlastnou kompetenciou, ústavný súd poukazuje na § 241 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku, podľa ktorého v rámci preskúmania podanej obžaloby samosudca obžalobu odmieta a vráti vec prokurátorovi, ak zistí závažné procesné chyby, najmä porušenie práva na obhajobu. Ďalej poukazuje na § 306 a nasl. Trestného poriadku, podľa ktorých je opravným prostriedkom proti rozsudku súdu prvého stupňa odvolanie, pričom obžalovaný ako osoba oprávnená podať odvolanie proti výroku rozsudku, ktorý sa ho priamo dotýka, môže toto odvolanie podať pre nesprávnosť výroku, ako aj pre porušenie ustanovení o konaní, ktoré

predchádzalo rozsudku, ak toto porušenie mohlo spôsobiť, že výrok je nesprávny alebo že chýba. V nadväznosti na to odkazuje v konkrétnosti na § 321 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, podľa ktorých odvolací súd zruší napadnutý rozsudok pre podstatné chyby konania, ktoré napadnutým výrokom rozsudku predchádzali, najmä preto, lebo boli porušené ustanovenia, ktorými sa má zabezpečiť objasnenie veci alebo právo obhajoby. Ústavný súd ďalej poukazuje na § 368 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorého možno podať dovolanie proti právoplatnému rozhodnutiu súdu, ktorým bol porušený zákon alebo boli porušené ustanovenia o konaní, ktoré mu predchádzalo, ak je toto porušenie dôvodom dovolania podľa § 371 Trestného poriadku. Napokon v tomto kontexte poukazuje ústavný súd aj na § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, podľa ktorého možno dovolanie podať, ak zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu, a § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku, podľa ktorého možno dovolanie podať, ak je rozhodnutie založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom.

27. Ústavný súd už v obdobných prípadoch opakovane zdôraznil, že trestné konanie od svojho začiatku až do konca je procesom, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií na ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietat' pochybenia znamenajúce porušenie práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ktoré neboli odstránené v jeho priebehu (III. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, III. ÚS 75/05, IV. ÚS 76/05, IV. ÚS 220/07, IV. ÚS 197/08, I. ÚS 314/09, IV. ÚS 166/2010, II. ÚS 425/2017, III. ÚS 156/2021, II. ÚS 48/2022, IV. ÚS 80/2022). Ústavný súd zastáva názor, že nie je iba jeho povinnosťou ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti zabezpečovať v rámci svojej rozhodovacej právomoci ochranu základných práv a slobôd vrátane rešpektovania záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná. Túto povinnosť majú, a to prednostne, napr. všeobecné súdy ako primárni ochrancovia ústavnosti, prípadne iné orgány verejnej moci na to určené.

28. Osobitne je potrebné uviesť, že vznesenie obvinenia je dôležitým procesným úkonom, pretože týmto úkonom sa proti určitej osobe začína trestné stíhanie za konkrétny skutok, ktorý je trestným činom, a súčasne sa určuje aj jej procesné postavenie v trestnom konaní ako obvineného. Nie je však potrebné, aby trestná činnosť bola spoľahlivo preukázaná, ako to je v prípade obžaloby. Otázka dôvodnosti vznesenia obvinenia je predmetom celého trestného konania a ústavnému súdu v tejto súvislosti prináleží zaoberať sa otázkou ochrany základných práv a slobôd zásadne až po jeho skončení (s výnimkou niektorých špecifických situácií, najmä pokiaľ ide o zásah do osobnej slobody sťažovateľa väzbou), teda po vyčerpaní všetkých procesných prostriedkov, ktoré obvinenému, resp. obžalovanému Trestný poriadok poskytuje.

29. Inými slovami, sťažovateľ sa naďalej bráni proti vznesenému obvineniu v prebiehajúcom proti nemu vedenom trestnom konaní a čiastkovým prvkom takého obranného postupu bol aj návrh na postup podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku. Ak sa prípravné konanie ukončilo podaním obžaloby, súd má možnosť eliminovať už v úvode ním vedeného konania procesné nedostatky prípravného konania brániace ďalšiemu postupu v konaní proti obvinenému, najmä z hľadiska porušenia práv obhajoby, a v takom prípade obžalobu odmietne a vráti vec prokurátorovi. Ak o také chyby nejde, konanie pokračuje aj s prípadným využitím riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov (sťažovateľom ako stranou), keď je možné zákonom ustanoveným spôsobom napádať aj chyby postupu (trestného stíhania) predchádzajúceho meritórnemu rozhodnutiu. Právomoc

v prípravnom konaní prokurátora a v súdnom konaní súdov jednotlivých stupňov predchádza právomoci ústavného súdu. Ak by ústavný súd preskúmaval už samotné vznesenie obvinenia, princíp subsidiarity by bol hrubo porušený a právomoc ústavného súdu by bola prekročená.

30. Možno teda pre kompletizáciu argumentačnej mozaiky dodať, že možné porušenie základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktoré patrí obvinenému v predsúdnom trestnom konaní (ako aj porušenie s dotknutým právom ostatných vecne súvisiacich základných práv), je v reťazci subsidiarity preskúmané (okrem samotného predsúdneho konania, kde je jeho garantom prokurátor) prostredníctvom korekčných procesných mechanizmov v súdnom konaní (teda využitím práva na súdnu ochranu), keď k uznaniu viny zo spáchania trestného činu môže dôjsť len súdom. Taká právomoc predchádza právomoci ústavného súdu s už naznačenými výnimkami odňatia osobnej slobody väzbou, prípadne generálneho majetkovo-invazívneho opatrenia (zaistenie majetku obvineného), resp. prieskumu porušenia základných práv rozhodnutiami a opatreniami v trestnom konaní proti osobám, ktoré nie sú v tomto konaní obvinenými (ani v naostatok uvedenom prípade by však prieskum ústavného súdu zásadne nemal zasahovať do podstaty vzneseného obvinenia, o ktorom dosiaľ nebolo právoplatne rozhodnuté, resp. neboli vyčerpané zákonné prostriedky priznané obvinenému zákonom na ochranu jeho základných práv a slobôd). Ústavný súd totiž v trestnom konaní nenahrádza procesné postavenie prokurátora, sudcu pre prípravné konanie ani všeobecného súdu v trestnoprocesnej inštančnej postupnosti rozhodovania súdov.

31. Vzhľadom na uvedené ústavný súd odmieta túto časť ústavnej sťažnosti sťažovateľa pre namietané porušenie práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a podľa čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru z dôvodu jej neprípustnosti podľa § 132 ods. 2, § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde. Možno dodať, že neodstránenie podstatných chýb prípravného konania (majúcich vplyv na rozhodnutie vo veci samej) pri rozhodovaní súdu už po podaní obžaloby [tu podľa § 241 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku] môže vzhľadom na § 323 ods. 1 (v kontexte § 279 ods. 1) Trestného poriadku viesť aj k meritórnemu benefitu obvineného.

32. Vo vzťahu k sťažovateľom namietanému porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd konštatuje, že tento článok nemá vecné opodstatnenie v prípade postupu a rozhodnutí orgánov činných v trestnom konaní, keďže sa tento článok týka iba rozhodnutí súdov rozhodujúcich o právach občianskej povahy alebo o opodstatnenosti trestného obvinenia osoby, ktorá je účastníkom konania pred súdom, a nie v konaní pred iným orgánom verejnej moci (III. ÚS 206/06, III. ÚS 2/09, II. ÚS 494/2014, IV. ÚS 132/2020, IV. ÚS 185/2023). V dôsledku uvedeného ústavný súd odmieta sťažovateľom podanú ústavnú sťažnosť v tejto jej časti z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde. Tento záver by bol rovnaký, aj ak by išlo o použiteľné referenčné ustanovenie (vzhľadom na jeho obsah zodpovedajúci čl. 46 ods. 1 ústavy).

33. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti nebolo už aktuálne rozhodovať o sťažovateľovom návrhu na dočasné opatrenie (§ 130 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. apríla 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu